

En yrkesrettet yrkesfagsutdanning

Flere utdanningsmodeller

Yrkesfaglig utdanning er en viktig og sentral del av det norske arbeidsmarkedet. Derfor mener Unge Høyre at det viktigste målet med yrkesfagsutdanningen må være å skape gode fagarbeidere. I dag er de aller fleste yrkesfagene lagt inn i en 2+2-modell, og læreplanene er derfor lagt opp på en slik måte at det tar like lang tid å bli frisør, snekker eller kokk. Samtidig sliter flere av yrkesfagene med høyt frafall og mange av yrkesfagelevne har problemer med å skaffe seg lærlingplass etter fullført skolegang.

Unge Høyre vil:

- Gå bort fra 2+2-modellen som hovedmodell.
- Tilby en ordning der man kan veksle mellom skole og bedrift i de to første årene på yrkesfag.

Mer praktisk undervisning

For å redusere frafall mener Unge Høyre at det på høy tid at yrkesfag blir mer praktisk. Samtidig erkjenner vi at også yrkesfag må ha en del basisfag, disse bør imidlertid bli mer praktiske og ha større relevans for den linjen man går på enn det de har i dag. Eksempler fra Oslo har vist at praktisk undervisning, også i fag som matematikk, har hatt en drastisk forbedring på elevenes læringsutbytte, og er fullt gjennomførbart uten store økonomiske kostnader.

Yrkesfag skal være et praktisk studietilbud som utdanner gode fagfolk. Derfor mener Unge Høyre at alle basisfagene, som norsk og samfunnsfag, må begrenses til et minimum av det som er nødvendig for yrkesfagopplæringen. Dersom noen ønsker muligheten til å ta ekstra teori og påbygging til videre studier, bør disse heller få egne tilbud om dette.

Å lære et fag gjennom teori på skolebenken er ikke tilpasset enhver elev, det betyr likevel ikke at man ikke kan tilegne seg nok kunnskap til å ta fagbrev. For noen vil det være bedre å ta hele utdanningen over et lengre løp med kun opplæring i bedrift.

Unge Høyre vil:

- Innføre mer praktisk undervisning, også basisfagene.
- Begrense basisfagene til et minimum for å sikre at det har høy relevans for yrkesutdanningen.
- Gi elever muligheten til å ta hele yrkesutdanningen i bedrift.

Spissing av studieprogrammet

Det er ni studieprogrammer man kan velge innenfor yrkesfag, og disse tilbyr utdanning innenfor hundrevis av yrker. Ofte er ikke kompetansen en får av velge disse studieprogrammene god nok. Både bedrifter og elever melder om at de som får lærlingplass ofte ikke har den kompetansen en trenger for å utføre det yrket en har valgt. Unge Høyre mener at opplæringen i de yrkesfaglige studieprogrammene må spisses mer mot de yrkene som elevene velger, og at elevene må få mer praksis i bedrift for å heve kompetansenivået.

Da tilbudsstrukturen for videregående opplæring ble forandret med Reform 94, ble flere yrkesfagsretninger slått sammen. Endringen har resultert i at byggfag for eksempel dekker flere enn 20 forskjellige fagfelt, mens design og håndverk kan føre til over 50 ulike fagbrev. Før hadde vi rene linjer som gullsmed, metallfag og strikk. Dagens system fører til at elevene mister motivasjonen fordi de ikke får arbeide med det yrket de aller helst ønsker, men må gjennom teori og praksis som ikke er relevant for deres framtidige yrkesvei. Komprimeringen av alle de ulike retningene innenfor bestemte linjer fungerer ikke for de elevene som allerede har bestemt seg for hva de ønsker å bli.

Unge Høyre vil:

- Opprette rene yrkesfaglige studieretninger rettet mot enkelte yrker.
- Arbeide for at elevene på yrkesfag i større grad kan spesialisere seg innenfor sitt fagfelt, tidligere i opplæringen, dersom de ønsker det.
- Arbeide for et tydeligere skille mellom de ulike fagfeltene i yrkesfagopplæringen, med muligheter for å la eleven velge fagfelt selv.

- Innføre fritt skolevalg i alle fylker og over fylkesgrenser, slik at alle elevene kan velge seg til den type yrkesfagskole som passer dem best.

Bedre utstyr

Lave økonomiske tilskudd fra fylkeskommunene har over tid ført til at lærere og skoler ikke har tilstrekkelig utstyr for å kunne tilby god kvalitet i undervisningen. Dårlig kvalitet og gammelt utstyr fører også til at mange elever ikke har tilstrekkelig faglig kompetanse til å begynne i lære hos bedrifter med oppdatert teknologi og nyere metoder.

Unge Høyre vil:

- Stille krav til oppdatert og kvalitetssikret utstyr i skoler med yrkesfaglige studieretninger.
- Stille krav til åpenhet om kvaliteten på utstyret på skoler med yrkesfaglige studieretninger.

Bedre samarbeid med næringslivet

For å gjøre elevene bedre kjent med hva som venter i arbeidslivet skal fylkeskommunene og skolene samarbeide med næringslivet om besøk og undervisning. Flere videregående skoler har samarbeid med bedrifter i lokalsamfunnet, og dette viser seg å være gunstig både for elevene som bedre forstår deres plikter, og for bedriftene som får en mulighet til å bli kjent med elevene i god tid. På denne måten kan frafallet reduseres samtidig som det faglige utbytte styrkes. For at unge skal få en relevant yrkesfaglig utdanning med gode framtidssikter, er det viktig at næringsliv og industri er med på å påvirke det videregående utdanningstilbudet i sitt lokalmiljø. Ved at skolen samarbeider med instanser i lokalmiljøet, vil det gi flere muligheter til elevene.

Unge Høyre vil:

- Kreve at skolene samarbeider med næringslivet også i løpet av de første to årene av yrkesfagutdanningen.
- At det skal legges mer til rette for at skolen og elever kan benytte seg av ressurser og resurspersoner som finnes i lokal industri og lokalt næringsliv.
- Åpne for at også fagpersoner fra næringslivet, som ikke nødvendigvis har pedagogisk utdanning, kan få undervise på yrkesfag og ta pedagogisk utdanning etter hvert.
- Samarbeide med næringslivet om opprettelse av yrkesfaglige klasser, samtidig jobbe for at de forplikter seg til å ta imot lærlinger.
- Sikre elever under yrkesfaglig utdanning mulighet til dispensasjon fra arbeidsmiljøloven slik at de kan få bruke nødvendig arbeidsutstyr under opplæring i bedrift.
- La de bedriftene som ønsker det få anledning til å delta i karaktersetting i prosjekt til fordypning.

Lærlinger

I dag er det dessverre alt for få bedrifter som tar inn lærlinger. Dette fører til at det at mange yrkesfagelever ikke får fullført utdanningen sin, men også til at det blir for lite fokus på god kvalitet på læreplassen.

For å stimulere flere bedrifter til å ta inn lærlinger vil det være avgjørende at vi hjelper dem økonomisk. De aller fleste, og viktigste, lærlingbedriftene i Norge er små eller mellomstore og for disse er det svært ressurskrevende å ansette og følge opp lærlinger. Unge Høyre ønsker derfor å fjerne arbeidsgiveravgiften for lærlinger og å øke lærlingtilskuddet for å hjelpe flere bedrifter til å ansette lærere, og sørge for at flere elever får ta fagbrev.

Lærlingplassene er av svært varierende kvalitet og profesjonalitet, noe som i verste fall kan føre til at lærlingen ikke får fullført utdanningen sin. Elever som slutter står da på bar bakke uten andre rettigheter enn alminnelig stillingsvern. Unge Høyre mener at fylkeskommunen må ta ansvar for å sikre at alle lærlinger får en skikkelig opplæringsperiode og at alle skal ha krav på å få bytte bedrift eller gå tilbake til skolen dersom de ikke trives.

I flere fylker opprettes det yrkesfaglige linjer og klasser på bakgrunn av hvor mange elever som søker. Dette har på sikt ført til at antall lærlinger og antall lærlingplasser ikke går overens. Unge Høyre mener at yrkesfagutdanningen vil bli mer bærekraftig om tilbudet av studieplasser i større grad tilpasses etterspørselen i næringslivet. Dette vil både føre til en mer spesialisert utdanning for elevene og enklere rekruttering for bedriftene.

Alle læreplasser gir ikke elevene godt nok tilbud. For at skolen skal kunne følge opp lærebedriften må elevene gi tilbakemelding.

Unge Høyre vil:

- Fjerne arbeidsgiveravgiften på lærlinger og øke lærlingtilskuddet
- Gi fylkeskommunene ansvar for å sikre og kontrollere at alle lærlingbedrifter gir opplæring med god kvalitet.
- Gi lærlingene mulighet til å bytte lærlingplass eller gå tilbake på skolen dersom de ikke trives.
- Føre en politikk der studieplassene i større grad gjenspeiler situasjonen arbeidsmarkedet.
- Gi elevene rett til lærerplassevaluering.
- Sikre elevene en tidlig formidling av lære plasser, slik at de så tidlig som mulig kan vite at de har fått lære plass i bedrift etter fullført VG1 og VG2.

Medier og kommunikasjon

Yrkesfaglinjen "Medier og kommunikasjon" har spesielt store problemer med å finne lære plass til sine elever. Dette er i stor grad fordi de fleste innen mediebransjen har lengre utdanning fra universitet eller høyskole. Det fører til at de aller fleste på denne linjen må ta allmennfaglig påbygg og deretter studere for å skaffe seg en relevant jobb. Unge Høyre ønsker derfor å legge ned den yrkesfaglige linjen for medier og kommunikasjon erstatte den med et Studiespesialiserende løp der media og kommunikasjon er valgfag.

Unge Høyre vil:

- Legge ned media og kommunikasjon som yrkesfaglig linje og erstatte tilbudet med studiespesialiserende der media og kommunikasjon på lik linje med for eksempel idrettsfag.

Generell studiekompetanse

Mange finner ved endt skolegang på yrkesfag ut at de heller ønsker å gå påbygg til generell studiekompetanse slik at de kan begynne å studere. Unge Høyre synes dette er flott, da alle bør ha muligheten til å ombestemme seg for å oppnå drømmeyrket.

Likevel ser vi at strykprosenten i påbygg er urovekkende høy. Dette medfører også at mange av disse elevene ender opp på bar bakke med verken studiekompetanse eller fagbrev. For å gjøre denne overgangen til studiespesialiserende til et bedre alternativ og sikre alle en sjanse til å bli studenter ønsker vi å utvide påbygg til fra ett til to år.

Noen elever vil likevel være mer enn nok kompetente til å ta påbygg over et år og deretter studere. Dette bør være en mulighet, men da må det også stilles karakterkrav i fellesfagene slik at man sikrer at de som begynner har gode forutsetninger for å fullføre.

Unge Høyre vil:

- Innføre karakterkrav i fellesfagene for å ta påbygg.
- Gi rett til påbygg etter fagbrev.
- Gi yrkesfagelever muligheten til å ta fagbrev på engelsk.

Rådgivningstjenesten

Elever har krav på god og oppdatert informasjon om valgmulighetene når de skal begynne på videregående. Feilvalg er en medvirkende årsak til det høye frafallet i videregående opplæring, og mange begrunner feilvalget med dårlig rådgivertjeneste. Dette gjelder spesielt for yrkesfag, og mange vet ikke hvilke jobbmuligheter som de ulike linjene gir. Unge Høyre mener rådgiverne på ungdomstrinnet må ha større kompetanse om yrkesfagutdanningen og at rådgiverne må behandle yrkesfag og studiespesialiserende som likeverdige studietilbud.

I følge Utdanningsdirektoratet er det bare seks av ti rådgivere som oppfyller deres anbefalte krav til formell kompetanse. For å sikre elevene et best mulig grunnlag til å gjøre riktig valg etter grunnskolen, må rådgivertjenesten styrkes kraftig og Unge Høyre mener det bør være krav om en egen utdanning for rådgivning.

Unge Høyre vil:

- Gjøre rådgivning til en egen utdanning.
- At rådgivere i ungdomsskolen skal ha større kompetanse om yrkesutdanningen og hvilke muligheter det gir i arbeidslivet.
- At rådgiverne på ungdomsskolen skal behandle yrkesfag og studiespesialiserende som likeverdige studietilbud.

Utvide Y-veien

Et tilbud for de som har gått yrkesfaglig retning og ønsker å studere på høyskole eller universitet er Y-veien. Y-veien gjør at hvis du har gått yrkesfaglig linje på videregående skole kan du søke opptak på enkelte studier på høyskole- og universitetsnivå uten generell studiekompetanse eller forkurs. Dette praktiseres på en del høyskoler og universiteter i dag. Unge Høyre mener dette er et bra tilbud og ønsker å utvide Y-veien til å gjelde flere fag og yrkesretninger, og ved flere høyskoler og universiteter.

Unge Høyre vil:

- Utvide y-veien til å gjelde flere fag og yrkesfagretninger.
- Åpne for y-veien ved flere universiteter og høyskoler.